

DOI: 10.20535/2522-1078.2022.1(11).261725

УДК 007:304

Надходження до редакції: 07.05.2022

Прийняття до друку: 27.06.2022

Побідаш І. Л.

канд. філол. наук, доц. кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту, КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна, nazarira@email.ua

ORCID: 0000-0002-5009-4557

Pobidash I.

PhD of Philology, Associate Professor at the Department of Publishing and Editing, Publishing and Printing Institute of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine, nazarira@email.ua

ORCID: 0000-0002-5009-4557

ОГЛЯД НІМЕЦЬКОГО ВИДАВНИЧОГО РИНКУ ВІМЕЛЬБУХІВ REVIEW OF THE GERMAN PUBLISHING MARKET WIMELBÜCH

Нині стоїть питання визначення вімельбуху як специфічного жанру книги. Чітке розмежування між дитячим ілюстрованим виданням (нім. Bilderbücher — книга з малюнками) та вімельбухом (книга, що складається з деталізованих ілюстрацій) відсутнє. Цим зумовлюється складність дослідження ринку, оскільки більшість видавців не розмежовує ці види книг та об'єднує в єдину категорію переважно зі спільною назвою.

У статті проаналізовано видавничий ринок вімельбухів Німеччини. Проаналізовано 246 вімельбухів видавництв «Carlsen», «Ravensburger», «Loewe», «Oetinger Verlagsgruppe», «Arena», «Thienemann-Esslinger», «Beltz&Gelberg», «Fischer Sauerländer», «Baumhaus», «Silberburg», «Sutton», «edition buntehunde GdBR» та автомобільних компаній «Порше», «Мерседес», «Фольцваген». Лідерами за кількістю вімельбухів у своєму асортименті є видавництва «Wimmelbuchverlag», «Ravensburger». Найменша кількість вімельбухів представлена у видавництва «Arena».

Німецький видавничий ринок вімельбухів є розвинений, тематично наповнений, здатний зацікавити різні читацькі смаки. Популярність вімельбухів у Німеччині підтверджує факт створення таких видань автомобільними компаніями, які не є членами видавничого ринку, проте задовольняють потреби своєї аудиторії, бо бачать попит. Найпопулярнішими є книги на національну тематику, присвячені німецьким містам та визначним природнім чи архітектурним пам'яткам. Серед популярних тем «тварини та їхні осередки» та «місця». Найменш поширеними — видання на музичну тематику.

Серед нестандартних рішень щодо формату або втілення видань виділимо такі: додавання музичних елементів, які можна вмикати та вимикати; тактильних елементів, які імітують текстури поверхонь; специфічних елементів, які додають інтерактивності: плівки, що затемнює поверхню, ліхтарик; вибір тематичної форми видання (м'яч, бджола, машина тощо).

Німецький досвід може стати цікавим для українських видавців, розширити їхній пошук креативних ідей та якісно доповнити видавничий репертуар.

Ключові слова: вимельбух, німецький видавничий ринок, видавництво, різновид книги, серія, ілюстрація.

Now there is the question of defining *Wimelbuch* as a specific genre of the book. There is no clear distinction between a children's illustrated edition (*Bilderbücher* — a picture book) and a *wimelbüch* (a book consisting of detailed illustrations). This makes it difficult to research the market, as most publishers do not differentiate between these types of books and combine them into a single category, mostly with a common title.

The article analyzes the publishing market of *Wimelbüch* in Germany. 246 *wimelbüchs* of «Carlsen», «Ravensburger», «Loewe», «Oetinger Verlagsgruppe», «Arena», «Thienemann-Esslinger», «Beltz & Gelberg», «Fischer Sauerländer», «Baumhaus», «Silberburg», «Sutton edition buntehunde GdBR» and car companies Porsche, Mercedes, Volkswagen were analyzed. The leaders in the number of *wimelbüch* in their range are the publishing houses «Wimmelbüchverlag», «Ravensburger». The smallest number of *wimelbüchs* is presented by the publishing house «Arena».

The German publishing market of *Wimelbuch* is developed, thematically filled, able to interest various readers' tastes. The popularity of *wimelbüchs* in Germany confirms the fact that such books are created by car companies that are not members of the publishing market, but meet the needs of their audience because they see demand. The most popular are books on national themes, dedicated to German cities and outstanding natural or architectural monuments. Popular topics include «animals and their habitats» and «places». The least common — books about music.

Among the non-standard solutions for the format or implementation of publications are the following: adding musical elements that can be turned on and off; tactile elements that mimic the texture of surfaces; specific elements that add interactivity: a film that darkens the surface, a flashlight; diversity of thematic form of books (ball, bee, car, etc.).

The German experience can be interesting for Ukrainian publishers, expand their search for creative ideas and that complement the publishing repertoire.

Keywords: *wimelbüch*, German publishing market, publishing house, book type, series, illustration.

Постановка проблеми. На сьогодні тема функціонування вімельбухів на іноземних ринках є недостатньо дослідженою, хоча сам продукт стає дедалі популярнішим серед споживачів. Усебічної наукової концепції вімельбуху як специфічного різновиду книг немає, однак ця проблема цікавить сучасних науковців, зокрема українських дослідників А. Єфремову [2], А. Бессараб [1].

Метою нашого дослідження є охарактеризувати функціонування вімельбухів на німецькому ринку. Джерельною базою стали сайти видавництв «Carlsen», «Ravensburger», «Loewe», «Oetinger Verlagsgruppe», «Arena», «Thienemann-Esslinger», «Beltz&Gelberg», «Fischer Sauerländer», «Baumhaus», «Silberburg», «Sutton», «edition buntehunde GdBR», автомобільних компаній «Порше», «Мерседес», «Фольцваген».

Результати дослідження. Наразі бракує єдиного комплексного визначення вімельбуху як специфічного різновиду ілюстрованої книги, тому ми будемо послуговуватись тлумаченням К. Ремі: «вімельбухи — здебільшого великоформатні книжки з картону, які не містять будь-яких словесних повідомлень, за винятком обкладинки, вступу й коротких текстів, інтегрованих у зображення» [13]. Це визначення не є вичерпним, оскільки обсяги дозволеного тексту не чітко визначені. Тому у цьому дослідженні ми будемо аналізувати різні видання, які, на наш погляд, відповідатимуть тлумаченню К. Ремі.

За даними німецького рейтингу найбільших видавництв, за часткою продажів на ринку дитячої та юнацької книжки 2020 року [12], 9 з перших 10 видавництв списку («Carlsen», «Ravensburger», «Loewe», «Oetinger Verlagsgruppe», «Arena», «Thienemann-Esslinger», «Beltz&Gelberg», «Fischer Sauerländer», «Baumhaus») мають у репертуарі вімельбухи, проте асортименти відрізняються.

Наприклад, **видавництво «Arena»** (<https://www.arena-verlag.de>) має лише одну таку книгу «По дорозі містом і селом» [4], у якій змальовано різноманітні транспортні ситуації, які трапляються дорогою. Кожен розворот містить близько 2 абзаців супровідного тексту та 6–12 фрагментів великої ілюстрації, вміщених у маленькі кола, що розміщені під основним текстом. Це додає елементу гри та дозволяє дитині повправлятися у здатності шукати, знаходити та концентруватися у різноманітні візуальних об'єктів. Книга має 22 сторінки, бічний розділювач, призначена для дітей від 30 місяців та коштує €13.

Видавництво «Ravensburger» (<https://www.ravensburger.de>) має понад 50 вімельбухів, одна з серій яких має підзаголовок «Шукаю речі»

(нім. *Sachen suchen*). Вочевидь видавець позиціонує їх як ігрові книги для розвитку уваги. Цим зумовлене й оформлення видань: $\frac{3}{4}$ розвороту займає деталізована ілюстрація, $\frac{1}{4}$ текст та зображення кількох предметів, які дитина має відшукати на малюнку. Серія призначена для дітей віком від 2 років та містить книги на такі теми: природа («На фермі», «Тварини», «З нами у лісі», «Тварини в лісі», «Навесні», «Восени», «День і ніч», «Пори року»), міське життя («Дитячий садок», «Мої транспортні засоби», «Машини швидкої допомоги», «Багато-багато транспортних засобів», «Багато-багато будмайданчиків»), повсякденне життя («Великі речі», «Мої приховані предмети», «Шукаю речі»), свята («Різдво», «Щасливого Великодня»). Вартість становить €6–€9.

Серія «Шукаю речі» має кілька підсерій, зокрема:

- група видань «Шукаю вперше» (нім. *Mein erstes Sachen suchen*) для дітей від 1 року: «Улюблені тварини», «Моя ферма», «Мій дім». Вартість становить €9;
- група видань «Шукаю речі, чую речі» (нім. *Sachen suchen, Sachen hören*), відмінною рисою яких є інтерактивні елементи, що при натисканні відтворюють звуки: «Мої транспортні засоби», «Ми створюємо музику», «Мій світ», «З дітьми тварин». Книги призначені для дітей від 1 року. Вартість 12-сторінкових видань цієї серії €13;
- єдину книгу групи «Шукаю речі, відчуваю речі» (нім. *Sachen suchen, Sachen fühlen*) — «У лісі». Це видання містить різьблені елементи зі спеціальним покриттям, що імітують текстури відповідних об'єктів у житті. Видання призначені для дітей віком від 1 року. Вартість 12-сторінкової книги — €13.

Видавництво також має серію вімельбухів авторства Алі Мітгутча (якого вважають родоначальником цього різновиду книг). 6 книг тематично споріднені ідеєю навколишнього середовища: «Навколо мого міста», «З нами в селі», «Наше велике місто», «На дачі», «Ходи зі мною до води», «Тут, у горах». Кожен із вімельбухів має 16 сторінок деталізованих ілюстрацій. Жодне з видань не має додаткового супроводжувального тексту. Вартість кожної книги серії €13.

Видавництво «**Vaumhaus**» (<https://www.luebbe.de>) має серію з 5 вімельбухів, що об'єднані героїнею Лізою для дітей від 3-4 років [7]. Дві 26-сторінкові книги серії «Щось не так!» та «Що в цьому поганого?» мають квадратну форму та коштують від €9 до €10. Три інші книги «Що це за пора року?», «Так не вийде!» та «Невже так було?» — стандартного

формату, та більшого обсягу — 32 сторінки. Вартість складає від €7 до €13. Усі книги мають на кожному розвороті абзац тексту та перелік об'єктів (3–5 позицій), що розміщені на загальній ілюстрації з підписаними назвами та продубльованими зображеннями у формі кола.

Видавництво «Gerstenberg» (<https://www.weltbild.de>) має серію вімельбухів про пори року: «Зима», «Весна», «Літо», «Осінь». Окрім них, представлені подвійні видання на цю ж тему: вони мають дві обкладинки, починати читати можна з будь-якого боку. Така подача допомагає дитині зрозуміти логічну послідовність пір року та візуально полегшує сприйняття погодних змін. У видавництві також представлені два вімельбухи про день та ніч. До уваги читачів цих двох видань пропонується СД-диск з аудіосупроводом [10]. Видавець пропонує ці книги дітям старше 2 років. Середня вартість видань — €12.90

Видавництво «Wimmelbuchverlag» (<https://wimmelbuchverlag.de/>) спеціалізується на вімельбухах. Репертуар нараховує 53 видання. Серед них умовно виокремлюємо такі групи:

- повсякденний досвід («Мій день», «На добраніч», «Помилки», «Футбол», «Новий рік», «Тварини», «Динозаври»);
- місця («Ферма», три книги про будівельні майданчики, «Пожежна служба», «Кемпінг»);
- транспорт (три книги про автомобілі, «Залізниця», «Літаки», «Аеропорт»);
- географічні об'єкти («Ізраїль», «Швейцарія», «Баварія», «Відень», 2 книги про Цюріх, «Лондон», «Мюнхен», «Бохум», «Дармштадт», «Гамбург», «Берлін», «Бамберг»);
- герої («Якарі», «Бенджамін Блюмхен», «Бібі», «Бобо», «Мишка», «Шон дас Шаф»);
- казки («Маленька принцеса», «Замок», «Оранієнбург», «Казка»);
- зоопарки: «Ганноверський зоопарк», «Лейпцигський зоопарк», «Зоопарк Метцен», «Зоопарк Бохум», «Цюріхський зоопарк», «Парк тварин Нордхорн», «Базельський зоопарк», «Зоопарк».

Усі видання містять тільки повноформатні ілюстрації, без підписів та текстів. Ціна змінюється залежно від обсягу: 16-сторінкові книги €13, 14-сторінкові €10, 12-сторінкові €7. Видавець виділяє найпопулярніші видання — вони тематично пов'язані з тваринами, транспортом та німецькими містами.

Видавництво «Loewe» (<https://www.loewe-verlag.de>) має в асортименті понад 30 вімельбухів, серед яких поодинокі самостійні видання

та серійні книги. Серія «Шукай і знаходь!» (нім. Suche und finde!) поєднує в собі ігрові елементи для розвитку уваги: $\frac{3}{4}$ розвороту кожної книги в серії займає велика деталізована ілюстрація, а $\frac{1}{4}$ невеликий текст та зображення кількох предметів, які дитина має відшукати на малюнку. Серія містить 11 книг: «У дитсадочку», «Тварини», «На будмайданчику», «Пожежне депо», «У лицарському замку», «Словник малюків», «Усі твої речі», «Транспортні засоби», «Великдень», «Різдво», «Динозаври». Кількість сторінок 18–24, вартість від €5 до €10. Книги призначені для дітей старше 2 років.

Інша серія «Де маленьке...?» (нім. Wo ist das kleine...?) призначена для дітей старше 3 років та складається з 6 вімельбухів: «Де маленька пожежна машина?», «Де маленький милий зайчик?», «Де русалонька?», «Де маленька гоночна машина?», «Де маленький вітрильник?», «Де маленька фея?». Видання містять 2–3 речення супроводжуючого тексту на кожному розвороті. 16-сторінкові книги коштують від €9 до €10.

Видавництво має окрему серію «Багато чого відбувається...» (нім. Viel los...), що містить 5 книг та присвячена природничим темам. Усі видання мають на обкладинці спеціальне маркування «Дитя природи» (нім. Naturkind). Це маркування свідчить, що книга належить до окремого підрозділу видавництва з однойменною назвою, який продукує видання тільки на природничу тематику. До цієї серії належать книги «Багато чого відбувається в лісі», «... в природі», «... в саду», «... на воді», «... навесні, влітку, восени та взимку». Кожен розворот містить по абзацу супроводжуючого тексту. 16-сторінкові видання коштують від €9 до €10.

Інша серія видавництва має підназву «Знайди маленьке...» (нім. Finde die kleine). На обкладинках книг цієї серії вміщено великі деталізовані ілюстрації з книги та зображення маленького об'єкта на плашці з назвою — він є головним у книзі. Ці об'єкти розміщені на всіх розворотах видання у різних місцях. Завдання дитини — відшукати потрібний об'єкт серед інших. На кожному розвороті є абзац супроводжувального тексту. Серія містить книги «Знайди маленьку принцесу», «...футбольний м'яч», «... шуруповерт», «... єдинорога (однорога)», «... екскаватор», «... блакитне авто», «... динозавра». Усі видання для дітей старше 2 років, містять 32 сторінки та коштують €5–€6.

Інша серія для дітей від 2 років — «Мій найперший...» (нім. Meine allererste...) — складається з трьох книг на теми Різдва, Великодня та

світу побутових речей. Окрім великої ілюстрації, розвороти містять по абзацу супроводжуючого тексту та окремі зменшені зображення об'єктів з ілюстрації з підписаними назвами. Вартість видань цієї серії — €8.

Видавництво «Fischer Sauerländer» (<https://www.fischerverlage.de>) має серію вімельбухів про культового героя англійського ілюстратора М. Хендфорда — Волтера (нім. Walter) [8], який вважається одним із першим світових героїв вімельбухів. Видавництво пропонує як окремі книги, так і оформлені в серії. Одна з таких серій складається з 5 міні-книг та збільшеного скла в комплекті. Тематично видання непов'язані нічим, окрім героя: одна з книг описує подорож Волтера незвичними місцями (як наприклад піратський корабель), інша присвячена представникам різних народів, общин та професій тощо. Цікавим є видання, сторінки якого мають плівкове покриття, що імітує темряву. Така книга у комплекті має ліхтарик, за допомогою якого можна продовжувати пошуки на темних фрагментах. У серії вімельбухів про Волтера велику деталізовану ілюстрацію на розвороті супроводжує текст-пояснення, який описує місце перебування героїв та містить завдання для пошуку. Усі книги серії 16-сторінкові, призначені для дітей старше 4 років та коштують €18.

Видавництво має серію дитячих книг про корову Лізелотту, серед яких є один вімельбух — «Шукай і знаходь: велика книга Лізелетти» [14]. Видання має класичне для таких книг оформлення: деталізована ілюстрація, що займає $\frac{3}{4}$ розворота, навколо якої розташовані малюнки різних предметів з підписаними назвами, які читач має відшукати на зображенні. Книга підходить для дітей старше 2 років, має 16 сторінок та коштує €10.

У репертуарі видавництва є книги з маркуванням «DUNDEN» [6], серед яких є вімельбухи. Наприклад, три книги серії «Великий вімельбух» (нім. Das große Wimmelbuch): «Тварини», «Транспорт», «Будівельний майданчик» та «Ферма». 16-сторінкові видання містять тематичні деталізовані ілюстрації та абзац супроводжуючого тексту на кожній сторінці. Окремий розворот у кожному виданні відведений на збільшені зображення головних об'єктів кожної книги з підписаними назвами. Ці вімельбухи коштують €10 та пропонуються дітям від 2 років. Серед книг «DUNDEN» є серія з чотирьох видань «Шукай і знаходь»: «Пори року», «Казки», «Тварини», «У домі». Книги виконані у стандартному для цього виду видань варіанті: деталізована ілюстрація, що

займає увесь розворот, 5–6 менших за розміром зображень предметів, які потрібно відшукати на ілюстрації з підписаними назвами. Видання 16-сторінкові, підходять для дітей від 2 років та коштують €5.

Видавництво «Carlsen» (<https://www.carlsen.de>) має понад 20 вімельбухів у асортименті. Серед них виділяємо дві книги: «Ходи, покажемо наш ліс» та «Ходи, покажемо наш центр денного догляду». Їхня відмінність полягає у репліках, що розміщуються у хмаринках тексту поруч із персонажами. Окрім цього, на розвороті є абзац супроводжувального тексту історії. Вартість книг €13. Вімельбух, що немає жодного тексту на сторінках, присвячений Ельбзькій філармонії: змальовує процес її будівництва, підготовки до концертів, краєвиди будівлі з різних ракурсів, коштує €10. Окремо розглянемо звукові вімельбухи. У видавництві є 5 таких книг: про дитячий садок, ферму, дім, місто та зоопарк. На задній обкладинці кожного видання міститься перемикач, який вмикає та вимикає звукові ефекти. На кожному розвороті розміщено ілюстрацію, супроводжуваний текст, зменшені зображення об'єктів, які дитині необхідно знайти на великій ілюстрації, підписи до них та кнопку, яка вмикає звук. Кожна з книг містить 14 сторінок, підходить для дітей старше 2,5 років та коштує €10.

У видавництві є серія «Мій перший вімельбух» (нім. *Mein erstes Wimmelbuch*), що складається з 4 видань: «Це мій день», «День у дитячому садку», «Вулиця міста», «На фермі». 20-сторінкові книги містять великоформатні деталізовані ілюстрації на кожному розвороті, 2–3 речення супроводжувального тексту та 2 запитання до читача, які спонукають розглянути ілюстрацію детальніше. Деякі сторінки додатково містять зменшені зображення предметів з підписаними назвами, що знаходяться на ілюстрації, які розміщуються біля нижнього краю розвороту. Вімельбухи призначені для дітей від 2 років та коштують €5.

Видавництво пропонує два вімельбухи, які присвячені дитячим мультфільмам: «Щенячий патруль: велика книга пошуку» та «Мій вімельбух з Анною та Ельзою». Обидва видання містять ілюстрації з героями, 2–5 речень супроводжувального тексту та зменшені зображення об'єктів, які читач має знайти на ілюстрації. Призначені для дітей віком від 3 років, містять 24 та 32 сторінки й коштують €10 та €9 відповідно.

Дві книги видавництва серії «Мій дорожній вімельбух» (нім. *Mein Buggy-Wimmelbuch*;) присвячені темі машин («Транспортні засоби») та

господарству на фермі («Господарський двір»). Розвороти видань містять ілюстрацію та 1 речення супроводжувального тексту. Книги виконані у форматі дорожніх видань, мають отвір біля корінця, у якому закріплено гумовий гачок. Містять 14 сторінок, призначені для дітей віком від 1 року, коштують €6.

Видавництво «Oetinger Verlagsgruppe» (<https://www.oetinger.de>) пропонує 8 вімельбухів, які ставлять за мету пошук предметів на сторінках видань. Виокремлюємо 2 серії. Перша — «Мій вімельбух» (нім. *Mein Wimmelbuch*) включає видання «Зима», «Зоопарк», «Господарський двір», «Місто», які містять 10 сторінок, призначені для дітей старше 2 років та коштують €11. Друга — «Приїжджайте з нами» (нім. *Komm mit uns*) включає видання «Місто», «Цілий рік» та два окремі видання, присвячені героям Петтерсону та Фіндусу («Приходьте в гості» та «Шукайте разом з...»). Книги містять від 12 до 16 сторінок та коштують від €5 до €12.

Видавництво «Thienemann-Esslinger» (<https://www.thienemann-esslinger.de>) пропонує 37 вімельбухів. В асортименті є видання нестандартних форм: футбольний м'яч, яйце, бджола, будівельна машина, пожежна машина, поліційна машина, на сторінках яких розміщено ілюстрації без тексту. Містять 14–16 сторінок, призначені для дітей від 3 років. Вартість становить €9.99 4 вімельбуха («Зоопарк», «Різдво», «Шукай!», «Минулі вихідні») видавництва містять деталізовані ілюстрації без супроводжувального тексту. Книги складаються з 16–32 сторінок та коштують €10 — €14.

8 видань («У місті», «У зоопарку», «У дитячому садку», «Експедиція», «Крізь день», «На фермі», «Хто відрізняється?», «Лічи, шукай тварин») містять від 1 речення до 2 абзаців супроводжувального тексту. Складаються з 16 сторінок, призначені для дітей віком від 2–4 років залежно від видання. Вартість складає €9 — €14.

Чотири 16-сторінкових вімельбуха, призначених для дітей від 2 років, окрім абзацу супроводжувального тексту на кожному розвороті, містять перелік назв та зменшених ілюстрацій об'єктів, які читач має знайти на великоформатному зображенні. Порівняно з іншими вімельбухами видавництва, ілюстрації цієї серії виглядають менш деталізовано. Вочевидь це зумовлено віком читачів, для яких призначено книги. Видання об'єднані тваринною тематикою: «Тварини у лузі», «Тварини з усього світу», «Тварини в лісі», «Тварини біля води». Вартість €10.

Видавництво пропонує серію «Мій перший вімельбух» (нім. *Mein erstes Wimmelbuch*), яка містить 10 книг. Розвороти кожного видання оформлені за єдиним принципом: $\frac{3}{4}$ займає великоформатна ілюстрація, $\frac{1}{4}$ займають зменшені ілюстрації головних об'єктів з підписаними назвами. Тематично видання присвячені природі: «У лісі», «Пори року», «Тварини вночі», «Діти тварин», «Де живуть наші тварини», «Поле і луг», «Тварини з усього світу», «Тварини на луках, полях і в лісах», «На морі», «Природа». Усі книги містять 16 сторінок, призначені для дітей від 3 років та коштують €10 — €12.

Нестандартне виконання мають 3 вімельбухи видавництва: «Фестивальний вімельбух», «Мій перший біблійний вімельбух», «Ходімо відкривати світові релігії». Нестандартність зумовлена специфічними розворотами, кожен з яких складається з трьох сторінок, замість двох. Додаткова сторінка складається всередину, до корінця. Розворот оформлюється за принципом домінуючої ілюстрації та додаткових зменшених зображень об'єктів з підписами, які розміщені з краю сторінки. Додаткова третя сторінка заповнена текстом з поясненнями ілюстрацій. Книги містять 12–16 сторінок, призначені для дітей від 3 років, коштують €13 — €14.

Окремо відзначимо видання «Лісом мчать мавпи», яке виконано в стилі пісенника. $\frac{3}{4}$ розвороту займає деталізована ілюстрація, $\frac{1}{4}$ текст пісні та ноти до неї. Книга містить 20 сторінок, призначена для дітей від 3 років, вартість складає €14.

Видавництво «Beltz&Gelberg» (<https://www.beltz.de>) пропонує серію «Історія про прихований предмет» (нім. *Eine Wimmelbilder-Geschichte*), яка складається з 7 книг: «Політ», «Що вони роблять?», «У цирку», «Подорож річкою», «На ринок!», «Ми тут будуємо!», «Наш дім». Книжки пропонуються дітям від 3 років, містять 16 сторінок з великоформатними, деталізованими ілюстраціями, без тексту. Вартість кожного видання €14. Поза цією серією видається вімельбух, що ґрунтується на схожому принципі — велика ілюстрація, без тексту — «Фінн і гобліни». Кожен розворот виконаний у різних відтінках одного кольору, що відрізняє це видання від решти вімельбухів видавництва. Книга містить 32 сторінки, пропонується дітям від 5 років та коштує €14.

Видання «Де маленький ведмедик і маленький тигр?» пропонується читачам від 3 років. Окрім деталізованих ілюстрацій, $\frac{1}{4}$ розвороту містить зменшені зображення об'єктів та підписи до них. Вартість книги — €9.

Видавництво «Silberburg» (<https://verlagshaus24.de>) має серію вімельбухів, пов'язаних з Німеччиною:

- про міста та місцевості: «Фрайбут», «Штутгарт», «Гейдельберг», «Ульм», «Тюбінген», «Хайльбронн», «Карлсруе», «Ройтлінген», «Мангейм», «Есслінген», «Рейвенсбург», «Шорндорф», «Людвігсбург», «Швабія», «Баден», «Бакнанг», «Кернен», «Кімгау»;
- про визначні пам'ятки: «Вільгельма» (зоологічно-ботанічний сад у Штутгарті), «Боденське озеро», «Швабський Альб» (гірський масив на півдні Німеччини), «Штутгарська телевізійна вежа», «Майнау» (острів), «Шварцвальд» (гірський масив на південному заході).

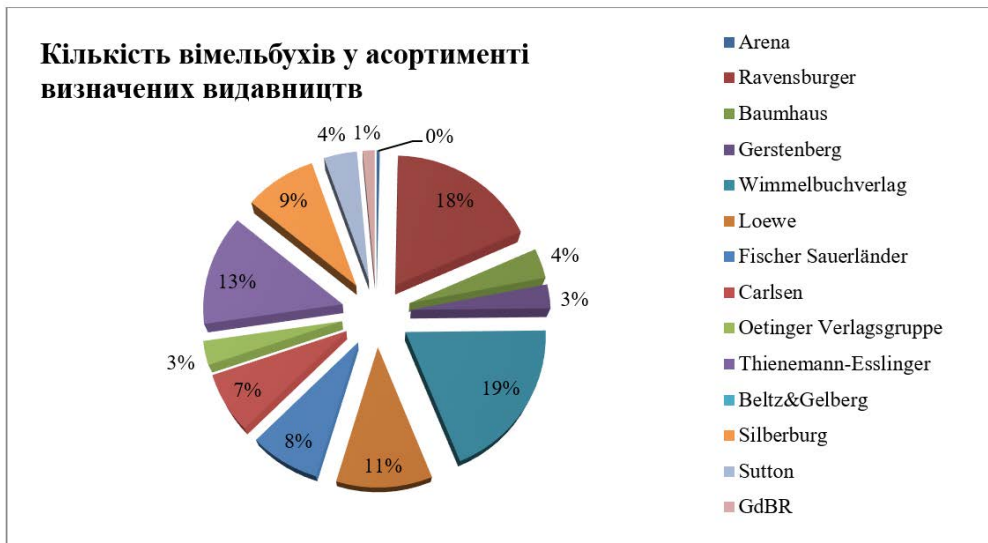
Видання не містять тексту. Усі 16-сторінкові книги коштують €15, 12-сторінкові €10–13.

Видавництво «edition buntehunde GdBR» (<https://editionbuntehunde.de>) має в асортименті 4 вімельбухи, які об'єднані національною темою — кожен з них присвячений певному німецькому місту: «Мюнхен», «Зальцбург», «Регенсбург», «Нюрнберг». 16-сторінкові книги коштують 15€.

Видавництво «Sutton» (<https://verlagshaus24.de/heimat-erleben/kinder>) має серію вімельбухів про Німеччину: «Гамбурський порт», «Альгой» (гірська місцевість), «Печери фей у Заальфельді», міста «Вартбург», «Мюнстер», «Ерфурт», окрему книгу «Ерфуртські трамваї та автобуси». Репертуар вімельбухів цього видавництва не обмежується виключно національною тематикою, зокрема кілька книг присвячені німецько-польському острову Узедом, австрійським містам Грац, Відень, Зальцбург. Усі видання містять 16 ілюстрованих сторінок без тексту та коштують €15.

На німецькому ринку побутують вімельбухи національних автокомпаній. Наприклад, «Порше» [11], «Мерседес» [9], «Фольцваген» [3] тощо. Книжки зображають мальовану історію автохолдингів від створення першого мотору до сьогодення та планів на майбутнє. Відмінність вімельбуху «Порше» полягає в наповненні: окрім ілюстрацій, видання містять по кілька абзаців тексту на сторінках.

Зважаючи на кількісне та жанрове різноманіття видань, варто визначити лідерів ринку, у репертуарі яких є найбільше вімельбухів (див. Діаграма 1).

Діаграма 1. Кількість вімельбухів у асортименті визначених видавництв

Таким чином, лідером за кількістю вімельбухів є видавництво «Wimmelbuchverlag», що нараховує 57 видань. Серед лідерів відзначаємо «Ravensburger», що має 50 вімельбухів у репертуарі. Найменша кількість вімельбухів представлена у видавництва «Arena» — 1.

Серед нестандартних рішень щодо формату або втілення видань виділимо такі:

- додавання музичних елементів, які можна вмикати та вимикати,
- додавання тактильних елементів, які імітують текстури поверхонь,
- додавання специфічних елементів, які додають інтерактивності: плівка, що затемнює поверхню, ліхтарик,
- додавання додаткових сторінок,
- вибір тематичної форми видання (м'яч, бджола, машина тощо),
- гумовий гачок, вставлений у отвір біля корінця книги.

Подібна різноманітність демонструє розвиненість ринку та засвідчує попит на подібну книжкову продукцію.

У межах дослідження нами було проаналізовано 246 вімельбухів. Із метою визначення провідних тематик видань, проаналізуємо кількісну представленість тем у межах нашої вибірки (див. Діаграма 2).

Діаграма 2. Тематика вімельбуків

Діаграма 3. Текстове наповнення видань

Отже, лідерами за кількістю (20 %) є вімельбухи на національну тематику, присвячені німецьким містам та визначним природнім чи архітектурним пам'яткам. Серед популярних тем: «тварини та їхні осередки» (18 %) та «місця» (15 %). Найменш поширеними є видання на музичну тематику (менше 1 %).

Оскільки нині немає чіткого розмежування між ілюстрованими дитячими виданнями та вімельбухами, вважаємо доцільним проаналізувати обрані видання на предмет наявності в них тексту. Зокрема, виділяємо три категорії: без тексту, з мінімальною кількістю тексту (видання, які ставлять на меті пошук визначених предметів і мають на розвороті виділені окремо зменшені ілюстрації з підписаними назвами) та з текстом (див. Діаграма 3).

Таким чином, розподіл є майже пропорційним: сумарно 51 % вімельбухів супроводжується текстом, водночас 49 % видається без тексту.

Висновки. Німецький видавничий ринок вімельбухів розвинений, тематично наповнений, здатний зацікавити різні читацькі смаки. Популярність вімельбухів у Німеччині підтверджує факт створення таких видань автомобільними компаніями, які не є членами видавничого ринку, проте задовольняють потреби своєї аудиторії, бо бачать попит. Найпопулярнішими є книги на національну тематику, присвячені німецьким містам та визначним природнім чи архітектурним пам'яткам. Серед популярних тем «тварини та їхні осередки» та «місця». Найменш поширеними — видання на музичну тематику.

Серед нестандартних рішень щодо формату або втілення видань виділимо такі: додавання музичних елементів, які можна вмикати та вимикати; тактильних елементів, які імітують текстури поверхонь; специфічних елементів, які додають інтерактивності: плівки, що затемнює поверхню, ліхтарик; вибір тематичної форми видання (м'яч, бджола, машина тощо).

Німецький досвід може бути цікавий для українських видавців, розширити їхній пошук креативних ідей та якісно доповнити видавничий репертуар.

Гостро нині стоїть питання визначення вімельбуху як специфічного жанру книги. Таким чином, фіксуємо брак чіткого розмежування між дитячим ілюстрованим виданням (нім. Bilderb cher — книга з малюнками) та вімельбухом (книга, що складається з деталізованих ілюстрацій). Цим зумовлюється складність дослідження німецького ринку, оскільки більшість видавців не розмежовує ці види книг та об'єднує в єдину

категорію переважно зі спільною назвою. Перед науковцями постає проблема — чітке визначення поняття «вімельбух». Зокрема, необхідно вирішити питання жанрової специфіки наповнення вімельбухів: чи доречно використовувати текст; якщо так, то в яких обсягах; наскільки деталізованими мають бути ілюстрації; де проходить межа між дитячим ілюстрованим виданням та вімельбухом; чи доречне виокремлення вімельбуху як окремого специфічного виду книги тощо. Цими питаннями окреслюється перспектива подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бессараб А. Місце вімельбухів у репертуарі українських дитячих видавництв // Обрії друкарства. 2019. № 1 (7). С. 31–38 URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34468/1/OD-2019-7_31-38.pdf (дата звернення: 15.12.2021).
2. Єфремова А. Вімельбухи як специфічний різновид книжки-картинки // Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства. 2017. Вип. 7. С. 477–486. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2017_7_35 (дата звернення: 20.12.2021).
3. А : Amazon.de: Automotive. URL: <https://www.amazon.de/Original-VW-Buch-Kinder-Wimmelbuch/dp/B01MU2YWRQ> (дата звернення: 16.03.2022).
4. Arena Verlag. URL: <https://www.arena-verlag.de/artikel/unterwegs-durch-stadt-und-land-978-3-401-70168-4> (дата звернення: 10.11.2021).
5. Berner R. S., Henko W. V., Naumann E. Autoren. URL: https://www.weltbild.de/artikel/hoerbuch/nacht-wimmel-hoer-cd-1-audio-cd_25560595-1?ln=U3VjaGV8U3VjaGVyZ2Vibmlz (дата звернення: 20.11.2021).
6. Braun C., Holthausen L., Weller-Essers A. DUDEN Pappbilderbücher 24+ Monate. URL: <https://www.fischerverlage.de/buch/reihe/duden-pappbilderbuecher-24-monate> (дата звернення: 16.12.2021).
7. Butschko R. Die Suchspass-wimmelbücher. Fehler finden und spielend sprechen lernen. URL: https://www.luebbe.de/baumhaus/serien/suchspass-wimmelbuecher/id_7193920 (дата звернення: 16.11.2021).
8. Handford M. Büchreihe: Wo ist Walter? URL: <https://www.fischer-verlage.de> (дата звернення: 13.12.2021).

9. Mercedes-Benz Wimmelbuch. URL: <https://www.mercedes-benz-classic-store.com/bibliothek/buecher/3670/mercedes-benz-wimmelbuch> (дата звернення: 16.03.2022).
10. Nacht-Wimmel-Hör-CD: Wimmelbuchverlag — Wir eröffnen endlos scheinende Welten. URL: <https://wimmelbuchverlag.de/> (дата звернення: 20.11.2021).
11. Porsche Wimmelbook. PORSCHE SHOP. URL: <https://shop.porsche.com/gb/en/porsche-wimmelbook/p/МАР090712XXXX-B/> (дата звернення: 16.03.2022).
12. Ranking der größten Jugendbuchverlage nach Umsatzanteilen im Markt für Kinder- und Jugendbücher im DACH-Raum von Januar bis August 2020. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/200483/umfrage/umsatzanteile-der-verlage-im-markt-fuer-kinder-und-jugendbuecher/> (дата звернення: 24.12.2021).
13. Rémi C. Reading as Playing: The Cognitive Challenge of the Wimmelbuch. URL: www.academia.edu/1657682/Reading_as_Playing_The_Cognitive_Challenge_of_the_Wimmelbuch?-auto=download (дата звернення: 22.12.2021).
14. Steffensmeier A. Das große Lieselotte Such- und Findebuch. URL: <https://www.fischerverlage.de/buch/alexander-steffensmeier-alexander-steffensmeier-das-grosse-lieselotte-such-und-findebuch-9783737351485> (дата звернення: 16.12.2021).

REFERENCES

1. Bessarab, A. (2019). The place of vimmelbukhs in the repertoire of Ukrainian children's publishing houses [Miscellaneous vimmel'buxiv u repertuari ukrayins'ky'x dy'tyachy'x vy'davny'cztv]. *Obriyi drukarstva*. Vol. 1 (7). Pp. 31–38. Retrieved 15 December 2021 from : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34468/1/OD-2019-7_31-38.pdf.
2. Yefremova, A. (2017). Vimmelbuhy as a specific kind of picture book [Vimmel'buxy` yak specy`fichny`j riznovy`d kny`zhky`-karty`nky]. *Zbirny`k pracz` Naukovo-doslidnogo insty`tutu presoznavstva*. Vol. 7. Pp. 477–486. Retrieved 21 December 2021 from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZPNDZP_2017_7_35/.
3. A : Amazon.de: Automotive. Retrieved 16 March 2022 from : <https://www.amazon.de/Original-VW-Buch-Kinder-Wimmelbuch/dp/B01MU2YWRQ>.

4. Arena Verlag. Retrieved 10 November 2021 from : <https://www.arena-verlag.de/artikel/unterwegs-durch-stadt-und-land-978-3-401-70168-4>.
5. Berner R. S., Henko W. V., Naumann E. Autoren. Retrieved 20 November 2021 from : https://www.weltbild.de/artikel/hoerbuch/nacht-wimmelhoer-cd-1-audio-cd_25560595-1?ln=U3VjaGV8U3VjaGVyZ2Vibmlz.
6. Braun, C., Holthausen, & Weller-Essers, A. DUDEN Pappbilderbücher 24+ Monate. Retrieved 16 December 2021 from : <https://www.fischerverlage.de/buch/reihe/duden-pappbilderbuecher-24-monate>.
7. Butschko R. Die Suchspass-wimmelbücher. Fehler finden und spielend sprechen lernen. Retrieved 16 November 2021 from : https://www.luebbe.de/baumhaus/serien/suchspass-wimmelbuecher/id_7193920.
8. Handford M. Büchreihe: Wo ist Walter? Retrieved 20 December 2021 from : <https://www.fischerverlage.de>.
9. Mercedes-Benz Wimmelbuch. Retrieved 16 March 2022 from : <https://www.mercedes-benz-classic-store.com/bibliothek/buecher/3670/mercedes-benz-wimmelbuch>.
10. Nacht-Wimmel-Hör-CD: Wimmelbuchverlag — Wir eröffenn endlos scheinende Welten. Retrieved 20 November 2021 from : <https://wimmelbuchverlag.de>.
11. Porsche Wimmelbook. PORSCHE SHOP. Retrieved 16 March 2022 from : <https://shop.porsche.com/gb/en/porsche-wimmelbook/p/MAP090712XXXX-B/>.
12. Ranking der größten Jugendbuchverlage nach Umsatzanteilen im Markt für Kinder- und Jugendbücher im DACH-Raum von Januar bis August 2020. Retrieved 24 December 2021 from : <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/200483/umfrage/umsatzanteile-der-verlage-im-markt-fuer-kinder-und-jugendbuecher/>.
13. Rémi C. Reading as Playing: The Cognitive Challenge of the Wimmelbuch. 22 December 2021 from : www.academia.edu/1657682/Reading_as_Playing_The_Cognitive_Challenge_of_the_Wimmelbuch?-auto=download.
14. Steffensmeier A. Das große Lieselotte Such- und Findebuch. 16 December 2021 from : <https://www.fischerverlage.de/buch/alexander-steffensmeier-alexander-steffensmeier-das-grosse-lieselotte-such-und-findebuch-9783737351485>.